

ZMIANY KONDYCJI FINANSOWEJ ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW W WOJEWÓDZTWACH LUBELSKIM I PODKARPACKIM W LATACH 2006-2007

Marek Cierpiął-Wolan

Urząd Statystyczny w Rzeszowie

1. Wprowadzenie

Analiza finansowa obejmuje swym zakresem zagadnienia związane z działalnością gospodarczą przedsiębiorstw. W sferze zainteresowania analizy finansowej znajdują się przede wszystkim wynik finansowy i związana z tym ocena efektywności gospodarowania - rentowności, koszty i przychody ze sprzedaży, sytuacja majątkowa oraz finansowa, analiza pozycji finansowej przedsiębiorstwa. Syntetyczne ujęcie tych zagadnień pozwala na szybki pomiar, ocenę wyników i sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa. Dzięki tym walorom, a także ze względu na duże zapotrzebowanie w otoczeniu przedsiębiorstwa, analiza finansowa znajduje powszechne zastosowanie w życiu gospodarczym, dlatego też pełni istotną rolę w przedsiębiorstwie, a znajomość narzędzi oraz wskaźników do oceny kondycji finansowej staje się niezbędna w gospodarce rynkowej. Wynik finansowy, analiza rentowności podmiotów gospodarczych stanowić może jedno z zasadniczych narzędzi związanych z procesem zarządzania i podejmowania decyzji.

Badaniem kondycji finansowej zostały objęte przedsiębiorstwa średnie tzn. przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących wynosi od 50 do 249 osób, należące do czterech sekcji PKD: „Przetwórstwo przemysłowe” (sekcja D) „Budownictwo” (sekcja F), „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli i artykułów

użytku osobistego i domowego” (sekcja G), „Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej (sekcja K), działające na terenie województw lubelskiego i podkarpackiego. Firmy te złożyły sprawozdania z działalności gospodarczej zarówno w roku 2006 jak i w 2007 oraz nie zmieniły w tym czasie rodzaju swojej działalności.¹

2. Wstępna analiza bilansu

Ocena bieżącej działalności każdego przedsiębiorstwa obejmuje m.in. wstępną analizę bilansu, badanie kondycji finansowej ze szczególnym uwzględnieniem jego płynności finansowej, stopnia zadłużenia, sprawności działania jak również zyskowności.

Wstępna analiza bilansu obejmuje badanie struktury majątkowej, struktury kapitałowej i struktury kapitałowo-majątkowej. Struktura majątkowa informuje o sposobie zaangażowania kapitału przedsiębiorstwa. Jednym ze wskaźników wyposażenia przedsiębiorstwa w środki gospodarcze jest **relacja zapasów do aktywów ogółem**, czyli udział rzeczowych składników majątku obrotowego obejmujących materiały, produkty niezakończone, produkty gotowe i towary w aktywach przedsiębiorstwa.

W latach 2006-2007 udział zapasów w aktywach badanych przedsiębiorstw w obydwu województwach był zróżnicowany. Największym odsetkiem zapasów w aktywach ogółem charakteryzowały się podmioty z sekcji „Handel i naprawy”². W III kwartale 2007 r. udział ich zapasów w aktywach ogółem wyniósł w województwie podkarpackim 30,6% natomiast w województwie lubelskim 33,3% (w III kwartale 2006 r. odpowiednio - 30,8% i 29,4 %). Warto zauważyć jednak odwrotne kierunki zmian w poszczególnych województwach. Relatywnie mniejszym odsetkiem zapasów odznaczały się firmy z sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”, w których średni udział zapasów w aktywach ogółem wyniósł 18,7% dla Podkarpacia i 23,8% dla Lubelszczyzny (ponad dwukrotnie większa dynamika wzrostu była w województwie lubelskim). Przedsiębiorstwa z sekcji „Budownictwo” w województwie podkarpackim posiada-

¹ Liczba podmiotów należących do czterech analizowanych sekcji PKD wyniosła ok. 500 i ulegała nieznacznym zmianom w zależności od kwartałów. Udział tych jednostek w ogólnej liczbie badanych podmiotów wyniósł ok. 65%.

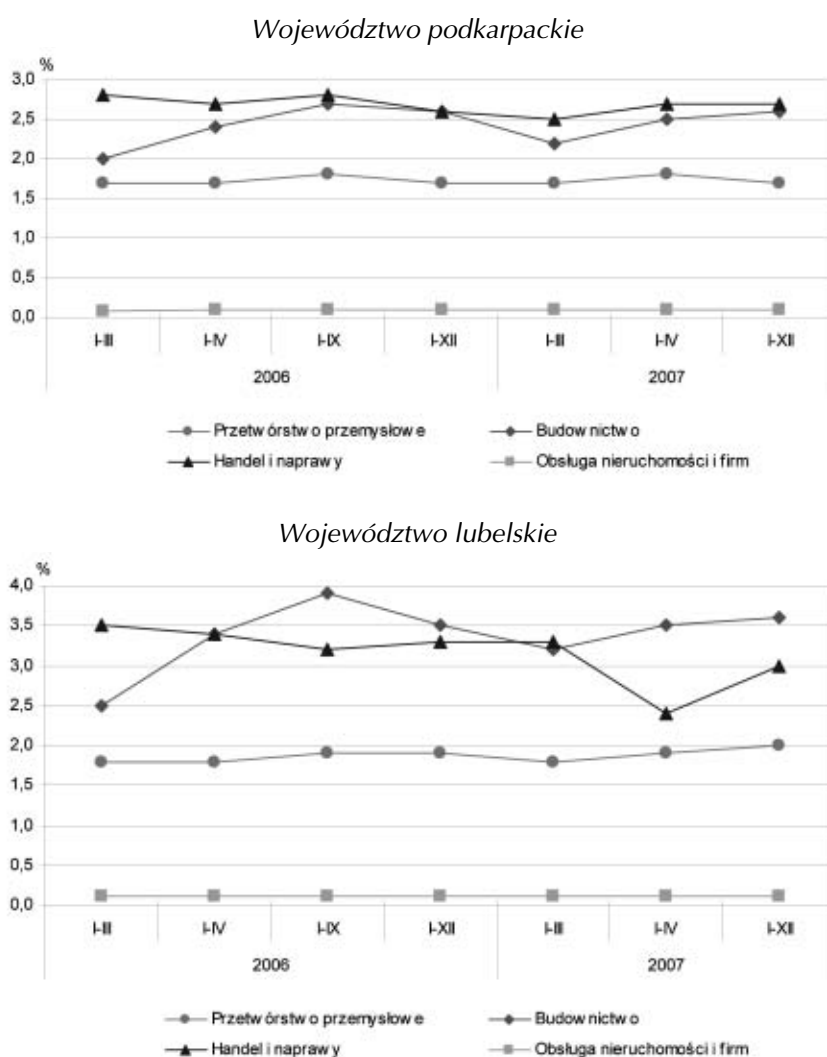
² Skrócona nazwa sekcji „Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, motocykli i artykułów użytku osobistego i domowego”.

ły 14,2% zapasów a w województwie lubelskim 19,9% i było to odpowiednio o 2,1 pkt. i 4,4 pkt. procentowego więcej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. W obydwu województwach najmniejszy udział zapasów w aktywach ogółem charakteryzował podmioty z sekcji „Obsługa nieruchomości i firm”. W województwie lubelskim zarówno w III kwartale 2006 jak również w III kwartale 2007 poziom tego wskaźnika wynosił 0,3%, natomiast na Podkarpaciu nastąpił spadek jego wartości z 1,6% do 1,4%. Warto zaznaczyć, że wskaźnik ten należy do grupy wskaźników, których poziom

nia kapitałami obcymi można wyróżnić wskaźnik **obciążenia zobowiązaniami długoterminowymi**, będący ilorazem zobowiązań długoterminowych i ogółu pasywów w przedsiębiorstwie.

Najwyższym wskaźnikiem obciążenia odznaczały się przedsiębiorstwa z obydwu województw w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”. Warto zauważyć, że jedynie w sekcji „Handel i naprawy” nastąpił wzrost tego wskaźnika zarówno na Podkarpaciu (z 6% do 9%) jak i Lubelszczyźnie (z 7% do 10,7%). W pozostałych sekcjach zaobserwowano odwrotne kierunki zmian: w sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wzrost o 1,2 pkt. w województwie podkarpackim wobec spadku o 1,1 pkt. w województwie lubelskim; w sekcji „Budownictwo” spadek o 0,9 pkt. w województwie podkarpackim wobec wzrostu o 1,6 pkt. w województwie lubelskim; w sekcji „Obsługa nieruchomości i firm” spadek o 1,5 pkt. w województwie podkarpackim wobec wzrostu o 0,6 pkt. W województwie lubelskim.

Posiadanie kapitału własnego jest bardzo ważne dla przedsiębiorstwa, gdyż bez niego nie ma możliwości pozyskiwania kapitału obcego. W celu ustalenia udziału kapitału własnego w finansowaniu majątku trwałego przedsiębiorstwa oblicza się **wskaźnik pokrycia majątku trwałego kapitałem własnym**. Wysoki udział kapitału własnego w finansowaniu majątku spotyka się ze szczególnie korzystną oceną wierzycieli. Wraz ze wzrostem tego wskaźnika rośnie zdolność kredytowa przedsiębiorstwa i jego niezależność finansowa pozwalająca na podejmowanie samodzielnych decyzji gospodarczych obciążonych wysokim ryzykiem. Jeśli

Rys. 1. Wskaźnik pokrycia majątku trwałego kapitałem własnym

wartości uzależniony jest w znacznym stopniu od charakteru prowadzonej działalności przez firmę.

Spośród szeregu wskaźników wyposażenia przedsiębiorstwa w kapitały własne i obciąże-

majątek trwały jest w pełni pokryty kapitałem własnym to zachowana jest tzw. złota reguła bilansowa.

³ Skrócona nazwa sekcji „Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej”.

We wszystkich czterech sekcjach, do których należały badane przedsiębiorstwa majątek trwały pokryty był w całości kapitałem własnym. Najwyższe wartości tego wskaźnika wystąpiły w sekcjach „Handel i naprawy”- 2,7 w III kwartale 2007 r. w województwie podkarpackim a 3,0 w województwie lubelskim (odpowiednio 2,8 i 3,2 - w III kwartale 2006 r.) oraz „Budownictwo”- 2,6 w III kwartale 2007 r. na Podkarpaciu i 3,6 na Lubelszczyźnie (odpowiednio 2,7 i 3,9 - w III kwartale 2006 r.).

W pozostałych sekcjach tzn. w „Przetwórstwie przemysłowym” i „Obsłudze nieruchomości i firm” wartość tego wskaźnika zawiera się w przedziale od 1,0 do 2,0 i charakteryzuje się bardzo niewielkimi zmianami, przy czym w „Obsłudze nieruchomości i firm” nie zaobserwowano żadnych zmian w analizowanych okresach w obydwu województwach.

3. Analiza wskaźnikowa

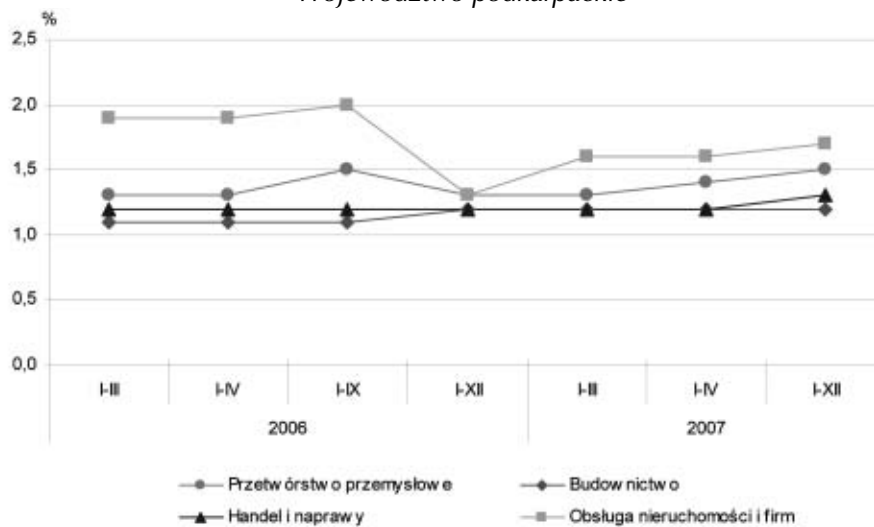
Wstępna analiza bilansu nie daje pełnego obrazu kondycji finansowej przedsiębiorstwa, dlatego dobrze jest wzbogacić ją o analizę wskaźnikową. Wskaźniki finansowe pozwalają zidentyfikować mocne i słabe strony przedsiębiorstwa, mogą być źródłem informacji o szansach rozwojowych i zagrożeniach w jego działalności. Gama wskaźników, które można ustalić na podstawie bilansu i rachunku wyników jest bardzo bogata. Do przeprowadzenia analizy kondycji finansowej przedsiębiorstw działających na Podkarpaciu i Lubelszczyźnie w latach 2006-2007 wybrano następujące wskaźniki:

- wskaźnik płynności bieżącej (III stopnia),
- wskaźnik zadłużenia kapitału własnego,
- wydajność pracy,

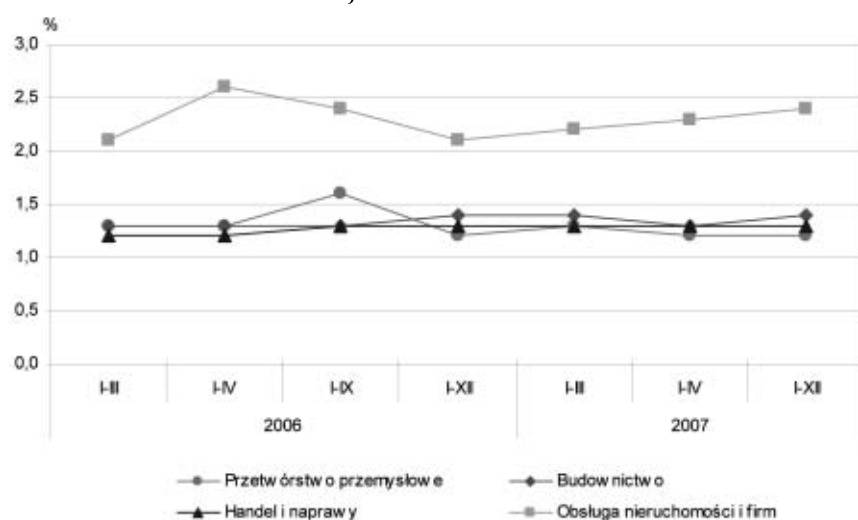
- produktywność środków trwałych,
- wskaźnik rentowności sprzedaży brutto,
- wskaźnik rentowności majątku,
- udział sprzedaży na eksport w sprzedaży ogółem.

Płynność finansowa to zdolność do terminowego regulowania zobowiązań, a jej utrzymanie jest głównym zadaniem operacyjnego zarządzania finansami w każdej firmie. Utrata płynności jest często początkiem drogi do bankructwa, bowiem przedsiębiorstwo, które nie jest w stanie wywiązywać się ze swoich zobowiązań, traci zaufanie zarówno kontrahentów, jak i instytucji finansujących. W większości przypadków wskaźniki płynności obliczane są jedynie na podstawie danych zawartych w bilansie i w związku z tym mają charakter

Województwo podkarpackie

Województwo lubelskie

Rys. 2. Wskaźnik płynności bieżącej

statyczny, czyli informują o poziomie płynności w danym momencie - konkretnie w dniu sporządzenia bilansu. Jednym ze wskaźników używanych tutaj jest **wskaźnik płynności bieżącej**, zwany też wskaźnikiem płynności III stopnia, który oblicza się dzieląc wartość wszystkich aktywów bieżących (obrotowych) przez wartość bieżących pasywów. Wskaźnik ten pokazuje stopień pokrycia krótkoterminowych zobowiązań majątkiem obrotowym przedsiębiorstwa. Ocenia się, że poziom wskaźnika poniżej 1,5 może być zapowiedzią pojawiających się trudności płatniczych. Z kolei wskaźnik przewyższający znacznie górny poziom przyjmowanego przedziału, tj. 2,0 może oznaczać, że przedsiębiorstwo utrzymuje nadmierne środki obrotowe, a to z kolei niekorzystnie odbija się na rentowności.

Na ogół przyjmuje się, że dwukrotne pokrycie zobowiązań bieżących aktywami obrotowymi, na które składają się środki pieniężne oraz ta część majątku, która jak należy się spodziewać zostanie w krótkim okresie zamieniona na gotówkę, świadczy o bezpieczeństwie finansowym firmy. Częstym powodem spadku płynności w przedsiębiorstwie są zaległości płatnicze ze strony odbiorców (tj. wzrost należności).

W omawianym okresie wskaźnik płynności III stopnia mieszczący się w granicach od 1,5-2,0 uzyskały podmioty należące do sekcji „Obsługa nieruchomości i firm” tylko w województwie podkarpackim natomiast w województwie lubelskim wszystkie wartości tego wskaźnika były większe od 2,0. W III kwartale 2006 i 2007 roku dolny poziom pożądanego wskaźnika płynności bieżącej uzyskały również firmy z województwa podkarpackiego należące do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”. W województwie lubelskim w analogicznym okresie odnotowano natomiast spadek wartości z 1,6 do 1,2. W przedsiębiorstwach należących do pozostałych badanych sekcji tzn. w „Budownictwie” oraz „Handlu i naprawach wskaźniki płynności nie przekroczyły wartości 1,5 w całym badanym okresie. Poza tym dynamika zmian tych wskaźników była na niemal identycznym poziomie w obydwu województwach.

Analiza płynności pokazuje nam zdolność przedsiębiorstwa do spłaty zobowiązań bieżących. Do oceny sytuacji finansowej niezbędna jest również znajomość możliwości przedsiębiorstwa do wywiązywania się z całkowitego zadłużenia za-

równo z zobowiązań krótkoterminowych, jak i długoterminowych.

Jednym ze wskaźników wykorzystywanym w analizie zadłużenia jest **wskaźnik zadłużenia kapitału własnego** pokazujący relację zobowiązań ogółem do kapitału własnego. Określa on stopień zaangażowania kapitału obcego w stosunku do kapitałów własnych. Wzrost tego wskaźnika oznacza większe zaangażowanie obcych źródeł finansowania w stosunku do źródeł własnych, a więc zwiększenie stopnia zadłużenia. Oddziałuje to bezpośrednio na poziom ryzyka finansowego z powodu wyższych rat kapitałowych i odsetek. Wartością graniczną dla małych firm jest proporcja 3:1. Dla firm średnich i dużych wymogi są ostrzejsze - relacja 1:1.

W latach 2006 i 2007 wskaźnik zadłużenia kapitału własnego wśród badanych firm był niski (prawie we wszystkich sekcjach wynosił 0,1). Jedynie w sekcji „Handel i naprawy” w województwie lubelskim nastąpił wzrost opisywanego wskaźnika do poziomu 0,2 w III kwartale 2007 roku. Wskazuje to na niewielki stopień zaangażowania kapitału obcego w kapitale przedsiębiorstw.

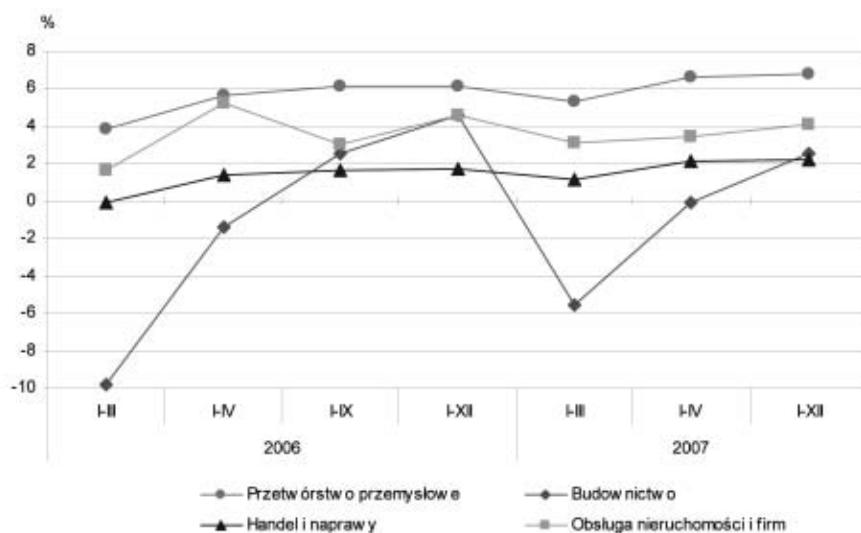
Do oceny aktywności przedsiębiorstwa w zakresie wykorzystania zasobów służą wskaźniki gospodarowania tymi zasobami, zwłaszcza potencjałem ludzkim i środkami trwałymi. Podstawowym elementem potencjału wytwórczego są pracownicy, a miarą **wydajności** (efektywności) ich **pracy** jest wielkość sprzedaży netto przypadającej na jednego zatrudnionego.

Największą wydajnością pracy charakteryzowały się przedsiębiorstwa z sekcji „Handel i naprawy”. Przeciętnie wielkość sprzedaży przypadająca na jednego zatrudnionego osiągnięta przez podmioty tej sekcji w III kwartale 2007 r. wyniosła 371,0 tys. zł na Podkarpaciu i 458,4 tys. zł na Lubelszczyźnie. W porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego była wyższa odpowiednio o 26,2 tys. zł i 40,2 tys. zł. Mniejszą wydajnością pracy w III kwartale 2007 r. charakteryzowały się przedsiębiorstwa z sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” (167,8 tys. zł wobec 147,5 tys. zł uzyskanych w III kwartale 2006 r. na Podkarpaciu i 165,9 tys. zł wobec 157,3 tys. zł na Lubelszczyźnie). Pomimo znacznego obniżenia się poziomu wydajności pracy w firmach z sekcji „Budownictwo” w województwie podkarpackim (z 160,2 tys. zł do 142,6 tys. zł w III kwartale 2007 r.) należy zauważyć, że wartość tego wskaźnika na Podkarpaciu jest nadal

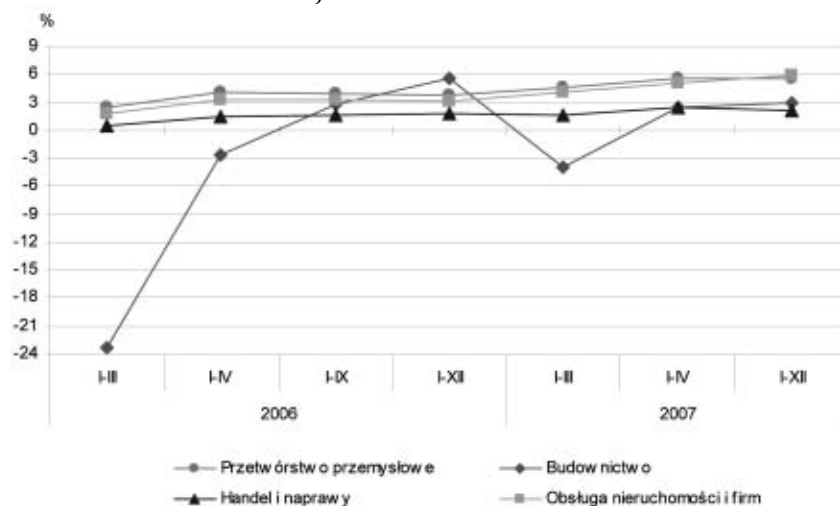
wyższa w porównaniu z danymi dla województwa lubelskiego (spadek z 137,6 tys. zł do 136,1 tys. zł). Natomiast najniższą wydajnością pracy w III kwartale 2007 r. charakteryzowały się przedsiębiorstwa z sekcji „Obsługa nieruchomości i firm”, których przychody ze sprzedaży netto w przeliczeniu na 1 zatrudnionego wyniosły 135,1 tys. zł na Podkarpaciu a 116,9 tys. zł na Lubelszczyźnie i w porównaniu z III kwartałem 2006 roku wzrosły o 24,4 tys. zł w województwie podkarpackim i o 8,2 tys. zł w województwie lubelskim.

Przy podejmowaniu decyzji o zmianach w stanie środków trwałych ważne jest zbadanie **produktywności środków trwałych** określanej jako wartość sprzedaży netto przypadająca na 1 złotówkę zaangażowaną w majątku trwałym brutto. Największą produktywnością w III kwartale 2007 r.

Województwo podkarpackie

Województwo lubelskie

charakteryzowały się podmioty z sekcji „Handel i naprawy”, dla których wskaźnik wyniósł 6,3 na Podkarpaciu i 9,7 na Lubelszczyźnie, co istotne tylko nieznacznie różnił się od osiągniętego w III kwartale 2006 r. w województwie podkarpackim. Mniejszą produktywnością odznaczały się przedsiębiorstwa z sekcji „Budownictwo”, dla tej sekcji odnotowano spadek wskaźnika produktywności środków trwałych w obydwu województwach, przy czym w województwie podkarpackim ten spadek był znacznie większy (z poziomu 4,6 w III kwartale 2006 r. do 4,0 w III kwartale 2007 r. wobec niewielkiego spadku z 5,8 do 5,7 na Lubelszczyźnie). W przedsiębiorstwach z sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” relacja sprzedaży netto przypadająca na 1 złotówkę zaangażowaną w majątku trwałym obniżyła się nieznacznie na Podkarpaciu, z poziomu

2,4 w III kwartale 2006 r. do poziomu 2,3 w III kwartale 2007 r., podczas gdy na Lubelszczyźnie wskaźnik ten pozostał bez zmian i wynosił 2,7. Jedynie podmioty z sekcji „Obsługa nieruchomości i firm” charakteryzowały się relatywnie niską produktywnością pracy. W obydwu województwach wartość tego wskaźnika nie zmieniała się w analizowanym okresie, przy czym na Podkarpaciu wynosiła 0,3 a na Lubelszczyźnie 0,1.

Podstawowymi wskaźnikami informującymi o szybkości zwrotu kapitału zaangażowanego w przedsiębiorstwie są wskaźniki rentowności, zwane też wskaźnikami zyskowności. Wyróżnić można następujące aspekty rentowności: sprzedaży, majątku lub zaangażowanych kapitałów własnych.

Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto jest ilorazem wyniku finansowego brutto oraz wartości sprzedaży netto. Wskaźnik ten informuje, jaki procent zysku realizuje przedsiębiorstwo ze sprzedaży. Wysoki i rosnący poziom tego wskaźnika jest po-

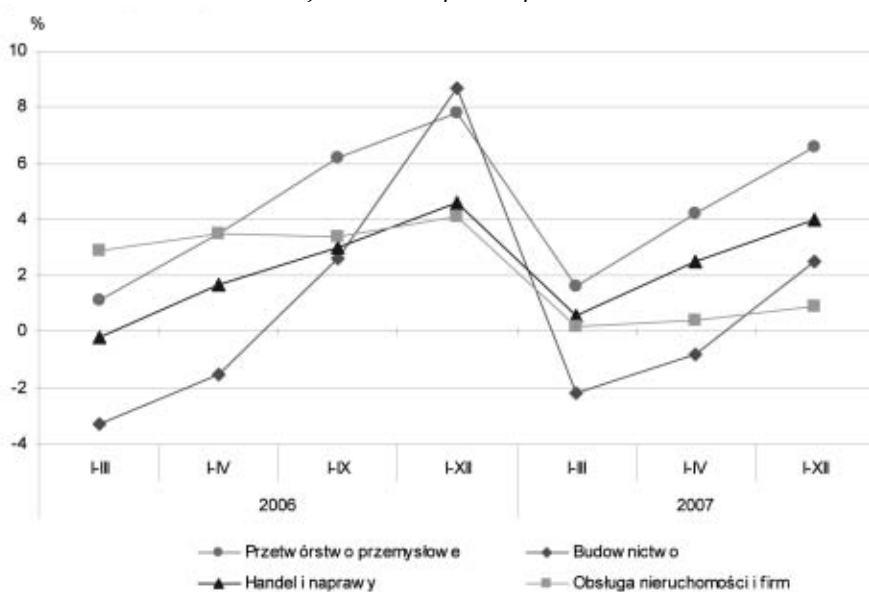
Rys. 3. Wskaźnik rentowności sprzedaży brutto

żądany. Im jest on wyższy tym większa jest efektywność dochodów.

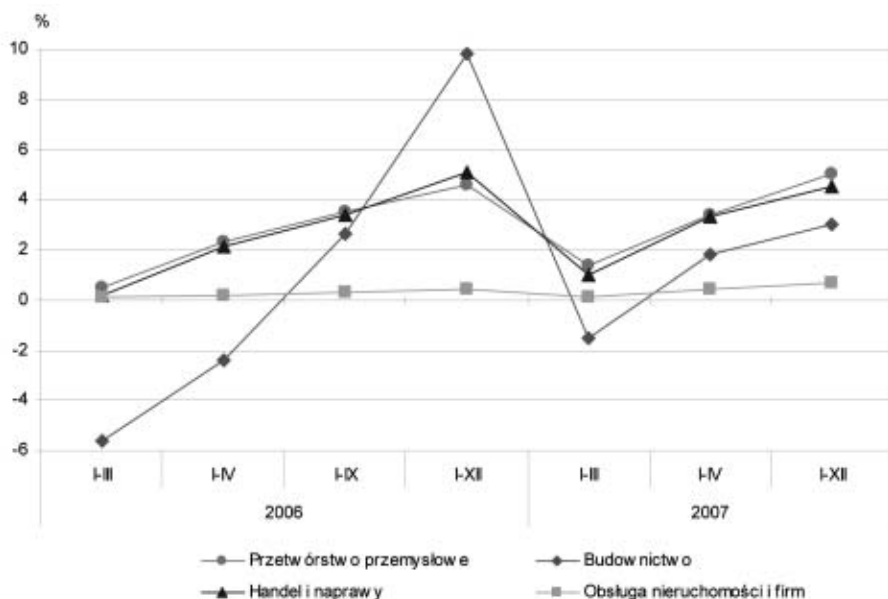
W województwie podkarpackim w III kwartale 2007 r. najwyższy wskaźnik rentowności sprzedaży brutto osiągnięty został przez przedsiębiorstwa z sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” - wyniósł on 6,8% i był on wyższy o 0,7 punktu procentowego niż w III kwartale roku poprzedniego. Natomiast w województwie lubelskim najwyższy wskaźnik rentowności sprzedaży brutto tzn. 5,9 % osiągnęły przedsiębiorstwa z sekcji „Obsługa nieruchomości

i firm” i był on wyższy o 2,7 pkt. proc. niż w analogicznym okresie ubiegłego roku. Niskie poziomy wskaźnika rentowności w obydwu województwach odnotowały podmioty z sekcji „Handel hurtowy i naprawy”. Zarówno na Lubelszczyźnie jak i na Podkarpaciu były niemal identyczne i charakteryzowały się prawie taką samą dynamiką wzrostu (odpowiednio 0,5 i 0,6 pkt. proc.). W sekcji „Budownictwo”, na Lubelszczyźnie, analizowany wskaźnik wzrósł z poziomu 2,7%, w III kwartale 2006 r., 2,9% w III kwartale 2007 r., natomiast w województwie podkarpackim pozostał na stałym poziomie tzn. 2,5%.

Województwo podkarpackie

Województwo lubelskie

Wskaźnik rentowności majątku służy do oceny rentowności aktywów. Jest to stosunek zysku netto do aktywów ogółem. Wskazuje on jak efektywnie firma zarządza swoimi aktywami. Im wyższa jest wartość tego wskaźnika, tym korzystniejsza jest sytuacja finansowa firmy.

Wskaźniki rentowności majątku badanych przedsiębiorstw w latach 2006-2007 były dosyć zróżnicowane. Najwyższym udziałem zysku netto do aktywów ogółem charakteryzowały się podmioty z sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”. Wskaźnik uzyskany przez te przedsiębiorstwa w województwie podkarpackim wyniósł 6,6% w III kwartale 2007 r., wobec 6,2% jaki osiągnęły w III kwartale 2006 r., natomiast w województwie lubelskim analogicznie 5,0% i 3,5%. Natomiast w sekcji „Handel i naprawy” w obydwu województwach odnotowano podobną dynamikę wzrostu (z 3% do 4% w III kwartale 2007 roku na Podkarpaciu i z 3,4% do 4,5% na Lubelszczyźnie). Odwrotne kierunki zmian w zakresie analizowanych wskaźników pomiędzy

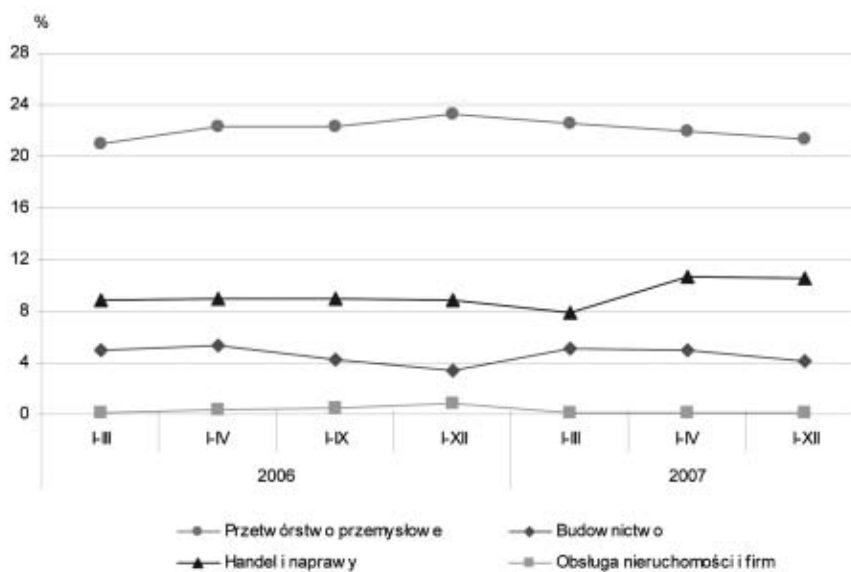
Rys. 4. Wskaźnik rentowności majątku

województwami zaobserwowano w sekcjach „Budownictwo” oraz „Obsługa nieruchomości i firm”. Na Podkarpaciu wystąpiło obniżenie rentowności majątku z 2,6% w III kwartale 2006 r. do 2,5% w III kwartale 2007 r., natomiast w tym samym okresie w województwie lubelskim nastąpił wzrost z 2,6% do 3,0%. Pomimo faktu, że w sekcji „Obsługa nieruchomości i firm” na Podkarpaciu omawiany wskaźnik uległ znacznemu obniżeniu z wartości 3,4% w III kwartale 2006 roku do poziomu 0,9% w III kwartale 2007 r. jest on nadal wyższy niż w województwie lubelskim (0,7% wobec 0,3% w III kwartale 2006 r.).

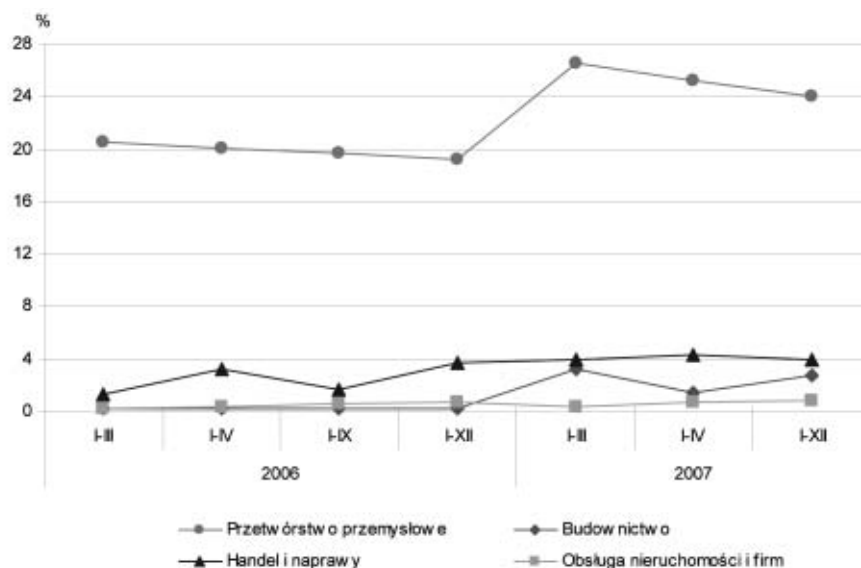
Rozważając udział sprzedaży na eksport w sprzedaży ogółem należy brać pod uwagę rodzaj działalności przedsiębiorstwa. Nie jest to wskaźnik, którego wysoka wartość jest tak samo ważna dla wszystkich przedsiębiorstw.

W latach 2006-2007 najczęściej eksportowały podmioty należące do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”, a ich udział sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w sprzedaży ogółem w III kwartale 2007 r. wyniósł w województwie podkarpackim 21,3% (w III kwartale 2006 r. - 22,3%) natomiast w województwie lubelskim 24% (w III kwartale 2006 r. - 19,7%). Warto zauważyć, że w województwie lubelskim odnotowano stosunkowo silny wzrost tego wskaźnika (o 4,3 pkt. proc. wobec spadku o 1 pkt. proc. na Podkarpaciu). W sekcji „Handel i naprawy” w III kwartale 2007 roku występuje ponad dwu i półkrotna różnica w wartości badanego wskaźnika (10,5% w województwie podkarpackim wobec 4% w województwie lubelskim). Znacznie niższym udziałem eksportu charakteryzowały się przedsiębiorstwa z sekcji „Budownictwo” - 4,1% w III kwartale 2007 r. wobec 4,3% w III kwartale 2006 r. na Podkarpaciu i odpowiednio 2,8% wobec 0,2 % na Lubelszczyźnie. W tej sekcji pomi-

Województwo podkarpackie

Województwo lubelskie

Rys. 5. Udział sprzedaży na eksport

mo odwrotnego kierunku zmian (spadek na Podkarpaciu o 0,2 pkt. proc. i wzrost o 2,6 pkt. proc. na Lubelszczyźnie) w województwie podkarpackim analizowany wskaźnik jest nadal znacznie wyższy. Udział sprzedaży na eksport w sprzedaży ogółem w przedsiębiorstwach województwa podkarpackiego należących do sekcji „Obsługa nieruchomości i firm” był niewielki i wyniósł 0,1% w III kwartale 2007 r. i 0,5% w III kwartale 2006 r. Natomiast w województwie lubelskim w tym samym okresie nastąpił wzrost omawianego wskaźnika z 0,6% do 0,8%.

4. Zakończenie

W analizowanym okresie badane przedsiębiorstwa charakteryzowały się dobrą sytuacją finansową. Cechowały je dodatnie wskaźniki rentowności sprzedaży brutto, rentowności majątku, wydajności pracy i produktywności środków trwałych. Relacja zobowiązań ogółem do kapitału własnego była niska i przyjmowała praktycznie w całym analizowanym okresie wartość 0,1, a majątek trwały w pełni był pokryty kapitałem własnym. Jedynie stopień pokrycia krótkoterminowych zobowiązań majątkiem obrotowym był niewystarczający w przedsiębiorstwach należących do trzech spośród czterech badanych sekcji, co może oznaczać pojawienie się w przyszłości trudności płatniczych.

Warto podkreślić, że większość badanych wskaźników wykazuje podobne tendencje zmian w obydwu województwach. Wyjątek stanowią wskaźniki obciążenia zobowiązaniami długoterminowymi i udział eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów towarów i materiałów. Należy także zauważyć, iż w analizowanych kwartałach bardzo małym zmianom, poza sekcją „Budownictwo” ulegał wskaźnik produktywności środków trwałych. Stosunkowo stabilny jest także wskaźnik płynności bieżącej w ramach poszczególnych sekcji.

Ponieważ populacja badanych przedsiębiorstw została ograniczona do czterech wybranych sekcji, w których liczba pracujących wynosi od 50 do 249 osób, trudno jest w sposób systematyczny porównać wyniki przeprowadzonej analizy z ogólnie dostępnymi wskaźnikami finansowymi dotyczącymi Polski.

Analiza kondycji finansowej podkarpackich i lubelskich przedsiębiorstw na podstawie danych bilansowych o liczbie pracujących powyżej 9 osób, a więc obejmująca znacznie większą populację przedsiębiorstw wskazuje, że większość wskaźników finansowych przyjmuje wartości zbliżone w porównaniu z przeciętnymi danymi dla całego kraju. Należy więc sądzić, że relatywnie niski poziom wzrostu gospodarczego mierzony PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca w analizowanych województwach (przedostatnie miejsce Podkarpacia i ostatnie miejsce województwa lu-

belskiego) wynika przede wszystkim z małego nasycenia przedsiębiorczością. Od kilku lat na Podkarpaciu i Lubelszczyźnie utrzymuje się najniższa w Polsce relacja liczby firm do liczby ludności.

Wyraźnie na tym tle wyróżnia się wskaźnik udziału eksportu w przychodach ze sprzedaży produktów towarów i materiałów w województwie podkarpackim, który od wielu lat jest wyższy od średniej krajowej.

Istotnym czynnikiem determinującym tempo wzrostu gospodarczego jest postęp techniczny dokonujący się w dużej mierze przez wynalazki i innowacje. Istnieje ścisły związek pomiędzy innowacjami, eksportem i przedsiębiorczością. Eksport staje się niezwykle ważnym wyznacznikiem świadczącym o konkurencyjności przedsiębiorstw na globalnym rynku.

Analiza wskaźnikowa jest szybką i efektywną metodą uzyskiwania wglądu w operacje gospodarcze i funkcjonowanie firmy. Niemniej sposób podejścia do tego narzędzia musi być odpowiednio wyważony i uzupełniony innymi narzędziami analitycznymi. Wynika z tego, iż analiza wskaźnikowa nie jest wolna od pewnych ograniczeń. Najpoważniejszym z nich jest fakt, że bazuje wyłącznie na przeszłości firmy. Jednak wraz z analizą otoczenia może służyć do przewidywania warunków działania przedsiębiorstwa w przyszłości.

Literatura

1. Cierpień-Wolan M., Uchman J., Wojnar E., Analiza rozwoju społeczno-gospodarczego województwa podkarpackiego w latach 1999-2004, Urząd Statystyczny, Rzeszów 2005.
2. Cierpień-Wolan M., Wojnar E., Kondycja finansowa przedsiębiorstw woj. podkarpackiego, Wiadomości Statystyczne nr 8, Warszawa 2002.
3. Cierpień-Wolan M., Analiza kondycji finansowej i struktury podmiotów w województwie podkarpackim w latach 1999-2005, [w:] Barometr Regionalny Nr 6, Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji z siedzibą w Zamościu, Zamość 2006.
4. Wyniki finansowe podmiotów gospodarczych w województwie podkarpackim w latach 2004-2006, Urząd Statystyczny, Rzeszów 2007.